

**Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor
Partes Distributæ Pars ...**

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. V. De Traditionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

Itaque, Davidi &c. fuisse notos. Quamvis neque hoc sit necesse. Posito tamen, quod sensus aliquis non fuerit Scribenti revelatus, debuit postea eidem vel alteri revelari, ut inde aliis innotesceret.

63. Unde sensus literalis sic colligendus.

Si ulterius queratur, unde sensus literalis Scripturae sit colligendus. Resp. Interdum unus locus Scripturae obscurior explicatur per alium clariorem, in quo idem apertius dicitur, vel qui si videatur prima fronte contrarius, indicat alterius obscurioris sensum esse alium, aut alterutri adhibendam aliquam limitationem vel distinctionem. Item ubi fidei articulus tangitur & locus est obscurior, ad Ecclesiae traditionem seu declarationem, sive Concilia recurrendum est, in quibus verus ejusmodi Scripturarum sensus est declaratus. Insuper attendenda est Expeditio Veterum; qui si inter se non conveniant, liberum est sequi sensum, qui ex pluribus ab Ecclesia non rejectis cuique verosimilior videtur. Plurimum etiam juvat Theologia Scholastica, ut sine erroris periculo in Scriptura sacra, uti & in Patrum scriptis, versemur; prout etiam difficultates potiores Scripturae in Theologia discutuntur. His accedit frequenter recursus ad textum Hebraicum & Graecum, aliasque Versiones. Juvant quoque ceterae scientiae naturales; sic tamen, ut ubi aliae scientiae, Philosophicae v.g. Scripturae adversari videntur, huic potius illae sint adaptandae, quam contra. Denique attendendus est maximè verborum & sententiarum antecedentium & consequentium congruentia & contextus, qui ad sensum genuinum eruendum ordinariè plurimum utilis est. Btli frequenter in Proverbiis & Ecclesiastico, ac nonnunquam in Prophetis ac Psalmis sint sententiae à contextu independentes, vel subitaneus transitus ab una re ad aliam. In sensibus mysticis antecedentia & consequentia non sunt ita necessariò componenda: sed satis est, si sensus non sit contortus, aptèque quadret; eritque melior, quò magis in littera fundatus.

Pro meliori insuper intellectu Sacri textus solent Canones seu regulae quaedam generales assignari, quas frequenter praemittunt Interpretes suis Commentariis.

Possit denique hic agi de infallibili sacrae Scripturae interprete, an & quis sit. Sed de hoc commodius infra agetur.

QUESTIO V.

De Traditionibus.

64. Varias accipiunt voces Traditionis.

TRADITIO generatim sumitur pro doctrina ab uno alteri communicata: idque interdum, etsi doctrina ipsa sit perniciosa, legique Dei contraria; qualis erat traditio Pharisaeorum redarguta à Christo Matth. 15. vel etsi sit inutilis, fidelibusque onerosa, qualis erat apud Nonnullos tem-

pore Augustini de terra nudo pede per octavas non calcanda, de qua & similibus fert iudicium Epist. 119. c. 19. Praeterea nomen Traditionis tribuitur doctrinae, tam scripto, quam viva voce tradita; prout Act. 6. lex per Moysen data exprimitur nomine traditionum. Et 2. ad Thess. 2. dicitur: Teneo traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam. Strictè tamen & ad sensum praesentis loci solet à Theologis sumi hoc nomen pro doctrina non scripta, sed viva voce tradita, sive postmodum ab aliis scripta sit, sive non. Quod addo: nam ea quae à Christo vel Apostolis Ecclesiae fuerunt viva voce tradita, nec ab illidem aut aliis Scriptoribus Hagiographis litteris mandata, sunt proprie traditiones, Verbumque Dei non scriptum, etsi postmodum ea litteris consignata sint à Patribus vel Conciliis. Quemadmodum consuetudines variorum locorum censentur jus non scriptum; etsi illae ipsae sint postea in aliquod scriptum redactae.

Ad sensum praesentis loci quid significet.

Traditio porro haec alia est Divina, quae nimirum ab ore Christi profecta, & tamen sacrae Scripturae inserta non est, neque ab Apostolis scripto consignata; qualis ex magna parte est doctrina de materia & forma Sacramentorum: alia Apostolica, quae profecta est ab ipsis Apostolis, qui ea Ecclesiae, divino tamen instinctu, tradiderunt; prout ab iis traditi sunt varii ritus Sacramentorum, jejunium quadragesimae, quatuor tempora, celebratio diei Dominicae &c. Interdum tamen etiam haec vocantur divinae, quod ex Dei inspiratione provenierint; ut & contra divinae appellantur Apostolicae, quod per Apostolos sint Ecclesiae comunicatae. Utraque etiam vocatur rectè Traditio Ecclesiae; quia nimirum illa est traditionum praefatarum depositaria & custos, ac per eam ipsae nobis innotescunt. Alias nonnunquam antiquae consuetudines paulatim introductae, Traditiones Ecclesiasticae vocantur; quae interdum sunt universales, interdum particulares, servatae scilicet in locis quibusdam, & non in aliis. De quibus posterioribus regulam tradit Augustinus Epist. 118. c. 5. ut quisque se accommodet mori Ecclesiae, in qua est. His praemissis

65. Alia est Divina.

Alia Apostolica.

Alia Ecclesiastica, sive universalis, sive particularis.

Catholica veritas contra Novatores nostros indubitanter tradit, non solum Verbum Dei scriptum, sed etiam non scriptum, sive Traditiones esse habendas pro regulae fidei & religionis, ac pari veneratione recipiendas. Unde Tridentina Synodus (ut iuxta Titular ejusdem verbis sess. 4.) perspicuus veritatem fidei, & disciplinam morum, contineri in libris scriptis, & sine scripto traditionibus, qua ipsius Christi ore ab Apostolis accepta, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu sancto dictante, quasi per manus tradita, ad nos usque pervenerunt, Orthodoxorum Patrum exempla secuta, omnes libros, tam veteris quam novi Testamenti, cum utriusque unius Dei sit auctor; nec

66. Traditiones sunt necessariae ad servandam fidem.

denotum est alia cetera.

non traditiones ipsas, cum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tanquam vel ore tenus à Christo vel à Spiritu sancto dictatae, & continua successione in Ecclesia Catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia suscipiunt & venerantur. Definitioni Tridentini consonat Synodus VII. act. 7. Et Synodus VIII. act. 10. can. 1.

67.
Probatur
ex Scrip-
tura.

Probatur II. Eadem veritas ex ipsa Scriptura, quae observationem Apostolicarum traditionum sedulo commendat. Nam Apostolus 2. ad Thessal. 2. paucis memoriam refricans eorum, quae Thessalonicensibus ore tenus plenius dixerat de dilectione seu apostasia & Antichristo, eodemque falso persuasos de instanti die iudicii admonens, quasi non satis acceptarum traditionum memores, dicit: *Non retinetis, quod cum adhuc essem apud vos, haec dicebam vobis? Et nunc quid detineat, scitis (ex ore tenus dicta) scilicet, ad quae se refert) ut reveletur in suo tempore. Postea generaliter subdit: Itaque fratres state, & tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per Epistolam nostram. Ubi praclare Chrysostomus: Hunc (inquit) perspicuum est, Apostolos non omnia tradidisse per Epistolam, sed multa etiam sine scriptis, & ea quoque esse fide digna. Quamobrem Ecclesia quoque traditionem fide dignam esse censuit. TRADITIO EST, NIHIL QUERAS AMPLIUS. Haec ille. Quae totidem ferè verbis repetit Theophylactus ibidem. Eundem locum ad praesens institutum intelligunt passim alii Patres. Et 1. ad Timoth. 6. O Timothee, depositum custodi, devians profanas vocum notitias. Et 2. ad Timoth. 1. Formam habe sanorum verborum, quae à me audisti, in fide & dilectione in Christo Jesu: bonum depositum custodi. Ubi Apostolus tam anxie ingerit sollicitam custodiam depositi, id est, doctrinae, praesertim quam ex ore Pauli Timotheus didicerat (non enim loquitur de volumine sacrae Scripturae apud Timotheum deposito) & quam Paulus Timotheo crediderat, successoribus ulterius tradendam, prout depositum pecuniarium amico credi solet. De quo ibidem cap. 2. ait: *Ea quae audisti à me (non dicit: quae litteris consignata à me habes) per multos testes, haec commenda fidelibus. Hoc bono deposito carent Haeretici, non valentes ostendere doctrinam inde ab Apostolis per manus Successorum cõtinuatã ferè traditam. Denique 1. ad Corinth. 11. Laudo (inquit Apostolus) vos fratres; quod per omnia mei memores estis, & sicut tradidi vobis, praecepta mea tenetis. Ex quo loco (ut utar verbis Theophylacti ibidem) perspicuum sit, quod non pauca quae litteris non mandaverunt, tradiderunt & ipse & reliqui Apostoli.**

68.
Ex Patribus.

Probatur III. ex consensu Patrum apud Bellarminum l. 4. de Verbo Dei cap. 7. Pauca testimonia ultra praemissa nobis sufficiant. Irenaeus l. 3. adversus Haereses c. 2. Cum autem (inquit) ad eam iterum traditionem, quae est

ab Apostolis, quae per successiones presbyterorum in Ecclesia custoditur, provocamus eos, Haereticos, adversantur Traditioni &c. Et c. 3. Traditionem Apostolorum in toto mundo manifestatam, in Ecclesia, adest perspicere omnibus, qui vera velint audire &c. Et c. 4. Quae sunt Ecclesia oportet cum summa diligentia diligere & apprehendere veritatis Traditionem. Quid autem si neque Apostoli Scripturas reliquissent nobis, nonne oportebat ordinem sequi Traditionis, quam tradiderunt eis, quibus committebant Ecclesias? Basilus l. de Spiritu sancto c. 27. Dogmata, quae in Ecclesia praedicantur, quaedam habemus & doctrina scripta prodita, quaedam rursus ex Apostolorum Traditione in mysterio, id est, in occulto, tradita recepimus. Quorum utraque parem vim habent ad pietatem. Nec huic ququam contradicit, quisquis sage vel tenuiter expertus est, quae sint iura Ecclesiastica. Quod pluribus prosequitur. Et c. 29. Arbitror Apostolicum esse, etiam non scriptis Traditionibus inherere. Quod deinde ex Apostolo probat. Epiphanius Haeresi 61. Oportet autem & Traditione uti. Non enim omnia à divina Scriptura accipi possunt. Quae propter aliqua in Scripturis, aliqua in Traditione sancti Apostoli tradiderunt. Quod deinde ex ipsa Scriptura probat. Augustinus l. 2. de Baptis. contra Donatistas c. 7. Quam consuetudinem, non rebaptizandi scilicet baptizatos ab haereticis, credo ex Apostolica Traditione venientem, sicut multa non inveniuntur in litteris eorum, neque in Conciliis posteriorum; & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur. Et l. 4. c. 24. Quod universa tenet Ecclesia, nec Concilium institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum relictissime creditur. Et l. 5. c. 23. Sunt multa quae universa tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis praecepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiantur. Et Epist. 118. c. 1. Et Serm. 14. de verbis Apostoli c. 18. & alibi.

Probatur IV. Ratione Theologica: quia non minus credendum est verbo prolato, quam scripto; cum ipsum verbum non à consignatione litteris facta, sed à divina veracitate suam auctoritatem habeat. Unde Apostolus 1. ad Thessal. 2. ait: *Cum accepissetis à nobis verbum (non scriptum, haec tenus enim iis non scriplerat, sed) auditus Dei, accepistis illud, non ut verbum hominum, sed (sicut est verè) verbum Dei. Plurima porò Christum & Apostolos solum vivã voce tradidisse, non tantum ex praemissis manifestum est: sed etiam ex eo, quod non fuerit propositum Apostolis aut Evangelistis omnia Christi dicta, vel credenda agenda ve scripto tradere, sed solum hinc inde quaedam scribere, prout occasionum occurrentia exigebat. Unde 1. Cor. 11. occasione irreverentiae quae committebatur erga sacram Synaxim, repetit doctrinam antea ore traditam dicens: Ego enim accepi à Do-*

69.
Ratio Theo-
logica affig-
natur.

mino.

mino, quod & tradidi vobis &c. Et c. 15. alia Corinthiis ore tradita, ob quorundam inconstantiam & defectum reficit (quod alioquin non fecisset) dicens: Tradidi enim vobis, quod & accepi &c. Quare nunquam (quod alias maximè opportunum fuisset) summarium omnium mysteriorum fidei veluti Catechismum scripserunt: etsi tandem nobis reliquerint symbolum vulgò Apostolorum dictum (quod tamen non est inter Scripturas Canonicas: & de quo nobis ex traditione constat) in quo pleraque saltem communiter ab omnibus credita sunt expressa. Unde multis ante omnes Scripturas Evangelicas annis stetit Ecclesia & fides ac obligatio divina Christianorum. Immo *Irenæus* l. 3. c. 4. testatur suo adhuc tempore apud pleraque Gentes non fuisse Scripturam Evangelicam, sed solam Traditionem Apostolorum vivâ voce factam. Ac dudum post tria Evangelia scripta, suum, rogantibus Asia Episcopis, Joannes scripsit, ac pleraque in aliis omissa supplevit, & obnoxias hæreses divinitatem Christi patentius ingeminavit, protestatus tamen capit. neque se omnia litteris consignasse. Unde & *Lucas Act. 1.* signanter dixit se scripsisse, non quidem omnia, sed de omnibus, quæ cepit Jesus facere & docere. Deinde subdit, quod post resurrectionem suam fuerit Christus per dies quadraginta apprensus eis (Apostolis) & loquens de regno Dei, sive de rebus Ecclesiæ institutionem concernentibus; de quibus pauca admodum sunt scripta, cum tamen ea non pauca fuerint, sed multa, ad quæ nimirum Christus ante passionem suam respiciebat, dum diceret *Joan. 16.* Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Immo *Marci 4.* dicitur, quod si parabola non loquebatur eis, verbis: sed discipulis suis differabat omnia. Ipse denique *Lucas Acta Apostolorum* solum perduxit usque ad biennium Romæ commorantis Pauli.

Cum itaque par sit auctoritas verbi traditi & scripti, fit quoque verbum aliquod traditum, de eo denique sufficientissimè constat per Ecclesiam, per quam utique solum nobis innotescit ipsum Verbum scriptum: quâ fronte Novatores universim Traditiones repellunt?

Probatur V. Efficacissimè variis & ad hominem instatibus. Nam cum ipsi Hæreticis firma steter fides non credendi, nisi quod in sacris litteris expressum est; ubi in primis ille ipse fundamentalis articulus est satis expressus in Scriptura, nil scilicet esse credendum, nisi quod in Scriptura exprimitur? Cujus Scripturæ auctoritate vincitur libertinus quispiam negans omnem Scripturam divinam? Et qua Scriptura vincitur *Marcionista* negans aliquas, *Ebionita* negans omnes Pauli Epistolas, veluti non divinas: item unus Hæreticus negans Evangelium Matthæi, alius *Hereticus Sum. Theol. Pars III.*

gans illud Marci vel Lucæ, alius negans Evangelium Joannis, alius asserens varia ex Scripturis Apostolicis esse Apostolis falsò adscripta: alius asserens varia humano spiritu esse posita? Ex qua Scriptura ostenditur nullas Scripturas veteris Testamenti esse divinas (quod Novatores volunt) præterpositas in Canone Hebræorum? Aut perfidos *Rabbinos, Lutheranos, Calvinistas*, aut similes farinæ homines melius assecutos esse mentem sancti Spiritus, quam *Hieronymum*; nec ulla in re errasse aut textum corrupisse? Ex qua Scriptura constat tantum esse quatuor divina, eaque à *Matthæo, Marco, Luca & Joanne* conscripta Evangelia, ac quatuordecim Epistolas Pauli, alia autem quæ circumferuntur Evangelia, & Epistolam ad *Laodicenses* Paulo adscriptam esse foetus adulterinos? præsertim cum Epistola ad *Laodicenses* non solum præferat, uti ceteræ, titulum Pauli; sed etiam pro hac aliquale sumi possit argumentum ex eisdem *Epist. ad Coloss. c. 4.* ubi dicitur: *Et eam, quæ Laodicensium est, vos legatis.* Ex qua Scriptura conficitur, Apocalypsim esse Joannis Apostoli, Deoque inspirante conscriptam? Ex qua Scriptura constat hunc vel illum inter plures esse genuinum Scripturæ controversæ sensum; vel hanc potius Scripturam esse explicandam per aliam, quàm contrâ? Ex qua Scriptura constat, observandam esse diem dominicam, festa *Nativitatis, Ascensionis Domini &c.* aut (quod veteranus Hæresiarcha *Helvidus* negavit) Deiparam esse semper *Virginem*? Plures alias hujusmodi quæstiones omitto, quas numquam ex ipsa sola Scriptura sine Traditione Hæretici sic dissolvunt, ut non tantum negans Scripturas convincatur, sed etiam ut fidelis eis adhærens sine fluctuatione possit acquiescere, sine hæresi nequeat assensum detrectare. Quod si ad fanaticum spiritum privatum recurrant, jam saltem sola Scriptura non sufficit, iste verò eminentius spiritus alibi refutatus est.

Catholicis autem ad omnes quæstiones fidei suæ, quæ in Scripturis non patenter exprimentur, vel quæ ad ipsam Scripturam auctoritatem pertinent, in promptu est responso per verba *Crisostomi Hom. 4. in 2. ad Thessal. Traditio est, nihil quæras amplius.* Sine qua sanè tota moles & vis Scripturarum corruit, utpote de quibus non nisi per traditionem nobis constat; aded ut tot Traditiones in hac una vastissima de veritate ipsius Scripturæ traditione contineantur, quot libros ipsa Scriptura, quot capita quisque liber, quot sententiæ quodlibet Caput continet. Unde *Augustinum* in admissione uti Evangelii, sic & Actuum Apostolorum (idem est de quavis alia Scriptura) nil commovebat, nisi *Ecclesiæ Catholica auctoritas* seu traditio *l. c. tra. Epist. Fundam. c. 5.* Similiter *Origines* apud *Eusebium l. 6. Histor. c. 18.* dicebat se ex Traditione didicisse

70. Adferuntur testes in fiantia ad hominem contra Hæreticos.

cisse de quatuor Evangelis, quia hæc sola absque ulla contradictione suscipi debent in omnibus, quæ sub celo sunt; Ecclesiis Dei. Denique (ut plures alios ostendam) hoc pro confirmando isto Canonæ sacrorum Librorum innotescat, quia à Patribus ista accepimus in Ecclesia legenda; inquebat Concilium Carthaginense 41. can. 47.

72. **Obiectio I.** Obiicitur illud Deuter. 4. Non additis ad verbum quod vobis loquor, neque auferetis ab eo, ergo rejiciendæ sunt omnes Traditiones. Resp. Neg. Cog. quia verba illa dicuntur ad solos Judæos, & agunt de lege in Deuteronomio, seu Pentateucho contenta. Constat autem ei potuisse superaddi in primis legem novam Christi, uti & Scripturas novi Testamenti: quid ni ergo similiter Traditiones Christi & Apostolorum superaddantur? Constat similiter fuisse superadditas postea pleraque Scripturas veteris Testamenti, additas quoque Institutiones factas per Davidem, & Fectorum, de quibus in libris Judith, Esther, Machabæorum. Insuper non dicitur: Non additis ad verbum, quod vobis scribo; sed, quod vobis loquor; ea autem quæ Christus & Apostoli ore docuerunt, sunt etiam verbû quod Deus loquitur. Juxta genus itaque sensum istius Scripturæ vetatur corruptio seu falsificatio legis Mosaicæ, & injungitur accurata illius observatio, ne fiat quod vetitum est, aut omittatur quod prohibitum est; secundum id quod immediate sequitur: Custodite mandata Domini Dei vestri. Cui simili sensu additur Deuter. 5. Non declinabitis neque ad dexteram, neque ad sinistram. Specialiter autem illud c. 12. Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino, nec addas quidquam, nec minuas, vetatur, ne Judæi mutant substantialia cultûs divini, neque varient ceremonias in sacrificiis lege præscriptas, imitando ritus, superstitionelque Gentium, ut ex immediate ibi præmissis est manifestum; ideoque signanter dicitur: Hoc tantum facito Domino. Sanè ipsi Novatores non faciunt hoc Domino, quod Judæi vi legis: multò minùs hoc tantum faciunt.

73. **Obiectio II.** Obiicitur II. Apostolus ad Galat. 1. dixit: Sed licet nos, aut Angelus de celo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit, id est, maledictus & execrabilis sit. Resp. (ut præteream, quod Apostolus non dicat, præterquam quod scripsimus, sed quod evangelizavimus scilicet ore) ly Præter ex mente Apostoli arguentis Galatas, quod tam citò transferrentur in aliud Evangelium, seu contrariam veritati doctrinam, idem esse quod contra; prout usitatissimè hujusmodi propositio, tû Græcè, tum Latine sumitur, & ab ipso Apostolo in simili materia ad Rom. 16. dicente: Observatis eos, qui dissensiones & offendicula præter, id est contra (prout indubiè erant dissensiones & offendicula) doctrinam, quam vos di-

dicistis (ab initio scilicet per prædicationem Petri & aliorum Evangelii miristrorum) faciunt. Alioquin quis dixerit, Angelum de celo fore anathema, si novum mysterium hætenus occultum hominibus nomine Dei revelaret? Aut Joannem, eò quod post hæc scripserit Evangelium & Apocalypsim? Aut denique ipsum Paulum, qui postmodum in hac ipsa Epistola, & aliis quedam diversa, sed non adversa docuit. Unde non ait (inquit Augustinus Tract. 98. in Joannem) plus quam accepistis, sed, præter quod accepistis. Nam si illud diceret, sibi ipse præjudicaret, qui cupiebat venire ad Thesalonicensis, ut suppleret, quæ illorum fidei defuerant. Theophylactus ibidem dicit quidem damnari etiam, si plusculum quidpiam adjecerint; sed intellige (quod Chrysostomus expressit) quod quidvis, quantumvis minimum Evangelii labefactatur, etiam si aperte ei contrarium non sit, quæ nempe nequidem exiguum aliquid fidei repugnans adversariis credendum est; prout Theophylactus præmiserat.

74. **Obiectio III.** Obiicitur III. Apostolus 2. ad Timoth. 3. dicit: Omnis Scriptura . . . utilis est ad docendum (scilicet res fidei) ad arguendum errores, ad corripiendum vitia, & ad erudiendum in justitia & virtutibus; ut per se. Eius sit homo Dei seu Episcopus ad omne opus bonum. Resp. esse ussem, uti & verbum Dei non scriptum, sed sine hoc non sufficientem; ut inquam, ratione diversarum partium ad quatuor prædicta. Et quidem Apostolus specialiter agit ibi de Scriptura veteris Testamenti (quæ utique non est sufficiens) ad cujus lectionem hujusmodi Scripturæ encomio invitat Timotheum; de quo præmiserat: Quia ab infantia sacras literas nosti. Tunc autem nodum erat Scriptura novi Testamenti, immo quando istam Epistolam Apostolus scripsit, pagina novi Testamenti nondum erat sacrorum Librorum, Cartoni agglutinata, sed nec nisi ex parte solum conscripta. Adde Scripturam dici posse sufficienter hominem instruere, atque adeo omnia sufficienter contineri in Scriptura, partim scilicet explicitè, partim implicitè, quatenus multa expressè continet, & quæ non continet, ostendit, unde sint petenda, puta ex Traditionibus, quas ipsa commendat.

75. **Obiectio IV.** Obiicitur IV. Auctoritas Patrum, quorum loca proponit & dissolvit Bellarminus L. 4. c. 11. Verum mens eorumdem Patrum ex aliis aut interdum iidem locis est nimis aperta. Quod autem spectat ad loca quæ obijciuntur: partim Hæretici fraudulenter nonnullè in iis suppreunt vel addunt; partim nihil ipsa ad rem faciunt: partim Patres (cum volunt, scripta esse ab Apostolis, quæ ipsi judicabant sufficere; supple, ut scriberentur & legerentur, quæve Christus legi voluit (quæ utique non sunt omnia credenda) prout Augustinus L. 1. de consensu

consensu Evangelist. c. ult. supplet: partim sufficienter contineri varia particularia dogmata, de quibus Patres tunc tractabant: partim sufficienter contineri mysteria fidei, quæ omnes scire debent; ut sunt ferè ea quæ continentur in Symbolo, & quædam Sacramenta magis necessaria, item decem præcepta; de quibus agit Augustinus l. 2. de Doctrina Christi. c. 9. & l. 2. de peccat. merit. & remiss. c. ult. partim non agitur de traditione universal: partim quid aliud ex contextu facilè colligendum insinuant.

Observanda hic in Cypriano.

Specialiter autem notandum, quòd, dum Hæretici objiciunt auctoritatem Cypriani Epist. ad Pompejanum, ubi videtur in materia anabaptismo Hæreticorum rejicere traditionem, quam Stephanus Papa urgebat; ex hoc ipso Cypriani de anabaptismo errore vim Traditionum agnoscere convincatur: cum constet non obstantibus Scripturis à Cypriano allegatis, Ecclesiam Traditioni inhæsisse, & alium esse Scripturarum sensum declarasse. Ipse nihilominus Cyprianus, non tam Traditionum auctoritatem rejiciebat, quam in præfati verò non esse Apostolicam putabat; cum alibi nimis aperè vii verarum Traditionum agnoscat. Nam l. 1. Ep. 12. aliàs 70. & l. 2. Ep. 3. aliàs 63. refert ac observari vult quædam ex Traditione accepta, ut quòd, baptizatus ungatur, quòd calix in sacrificio debeat continere vinum aqua mixtum.

76. Objeccio V. ex corruptis Traditionum.

Responsio.

Objicitur V. Quòd propter oblivionem, ignorantiam & negligentiam humanam impossibile videatur traditiones, in sua præfati puritate, conservare. Resp. id esse opus providentiæ Dei, summi Gubernatoris Ecclesiæ, quam statuit firmamentum & columnam immobilem veritatis. Itaque sicut doctrinam à dei per Traditionem conservavit usque ad tempora legis scriptæ, & ex inde hanc ipsam legem scriptam cum additis Traditionibus usque ad tempus legis novæ, ac insuper Scripturam novi Testamenti usque modò conservavit, non obstantibus, quæ humanitas abesse non poterant, in tanto temporum spatio, adulterationibus divinitus impeditis: sic, & dubiè conservare potuit, & servavit Traditiones, ex quibus ipsius Scripturæ puritas innotescere debet. Nam sicut verbis utar Aug. l. 33. contra Faustum c. 6.) quis tandem tanto furore cecatur, nisi demoniorum malitia atque fallacia subversus sit, qui dicat hoc mereri non potuisse Apostolorum Ecclesiam, tam fidam, tam numerosam fratrum concordiam, ut eorum scripta (adde, vel ore ab ipsis tradita) fideliter ad posteros transierunt: cum eorum Cathedras usque ad præfatos Episcopos certissima successione servaverint? Præterea ad conservationem Traditionum facit, partim quòd plures sint in quoridianæ Ecclesiæ usu, v. g. ritus Sacramentorum &c. partim quòd nonnullas vetera monumenta, etsi muta, loquantur, v. g. antiquissima structuræ templorum

Hermex Sum. Theol. Pars III.

rum & Martirum, memoriæ martyrum, sacri fontes, imagines, cruces, & id genus alia: partim quòd in Patrum scriptis eadem reperiantur satis expressæ, qui occasione hærefum diligentius eas indagant, & posteris commendarunt, uti solent homines occasione litium diligentius custodire litteras, ceteraque instrumenta, quam si in pace sine periculo litium degerint.

Objicitur VI. Quòd nulla subesse ratio videatur, ob quam Apostoli non omnia conscripserint. Confirmatur: quia Traditiones multis fuerunt occasio erroris: prout inde Papias teste Eusebio errorem Millenariorum hausit. Resp. non fuisse Apostolorum institutum Summam omnium credendorum vel agendorum scripto tradere, sed eos solùm pro exigentia occasionum nonnulla scripsisse, è quibus plura non erant aliàs necessarid credenda, sed ideo nunc credi debent, quia scripta sunt: studio autem quædam non scripsisse, tum ob alias causas, tum ne ab Æthnicis deriderentur, aut à Vulgo vilipenderentur mysteria: Quæ enim inveni fas non est non initiatis, qui conveniebat horum doctrinam publicitus circumferri scripto? inquit Basilius l. de Spiritu sancto c. 27. ubi quoque subdit: Hæc est ratio, cur quædam citra scriptum tradita sunt, ne dogmatum cognitio propter assuetudinem vulgo veniret in contemptum. Unde etiam Apostolus 2. ad Timoth. 2. de secretioribus mysteriis dixit: Quæ audisti à me per multos testes, hæc commenda Fidelibus, non omnibus; sed, qui idonei erunt & alios docere. Et 1. ad Cor. 3. Tamquam parvulus in Christo, lac vobis potum dedi, non escam; nondum enim poteratis. Et Patres quoque ob hoc frequenter obscurius de quibusdam sacrosanctis mysteriis loquuntur. Estque eadem ratio, cur tam frequenter Augustinus tractans de Sacrificio, vel Sacramento Eucharistico (quod notebat patere non initiatis fortè præsentibus) loquatur de re tamquam Fidelibus nota, cum aliqua circumlocutione, v. g. Norunt Fideles, quid accipiant, Hom. 42. inter 50. c. 4. Vide ipsum etiam in Psal. 57. l. 10. de Cruce c. 6. Epist. 57. & Serm. 23. de diversis. Quamvis etiam nonnulli Hæretici, veluti Catholicorum simiæ, quædam occulta suarum sectarum mysteria, seu veriùs scelera, abscondere nisi fuerint. Quod legitimis Traditionibus non magis obest, quam obfit legitimis Scripturis, quòd Hæretici falsas interdum obtulerint, aut veras falsificaverint.

77. Objeccio VI.

Responsio. Cur Apostoli non omnia scripserint.

Præterea Traditionibus minus possunt abuti Hæretici, qui aliàs Scripturis obscurioribus ad suos errores palliandos abutuntur: nam omnes Hæretici de Scriptura divinitus inspirata sui colligunt erroris occasiones. Ut enim præclare dixit Vincentius Lyrensis in Commentario c. 35. Utuntur planè, Hæretici scilicet divinæ Scripturæ testimoniis, & vehementer quidem. Nam videas

78. Scripturis qui abutuntur Hæretici, olim etiam Traditionum oses.

eos volare per singula quaque sancta legis volumina, per Moysi, per Regnorum libros, per Psalmos, per Apostolos, per Evangelia, per Prophetas. Sive enim apud suos, sive alienos: sive privatim, sive publice: sive in sermonibus sive in libris: sive in convivio, sive in plateis, nihil unquam penè de suo proferunt, quod non etiam Scriptura verbus adumbrare conentur &c. Sed tanto magis cavendi & pertimescendi sunt, quando occultius sub divina legis umbraculis latitant: scimus enim factores suos nulli se esse placituros, si nudi & simplices exhalentur, atque idcirco eos celestis eloqui, velut quodam aromate aspergunt, & ille qui humanum facile respiceret errorem, divina non facile contemnas oracula &c. Unde tam veteres, quam recentes Novatores ab Ecclesia rejehti Traditiones legitimas semper exhoruerunt & contemnere voluerunt (prout ostendit Tannerus *Disp. 1. q. 5. dub. 3.* & alii) utpote ex quibus promptissime & validissime Novitates & hæreses omnes possunt confundi.

Errorem millenario- rum sumpsit Papias non ex verbo tradito, sed scripto.
Ad Confirmationem Resp. Papiam huc errorem sumpsisse ex Traditione scripta, scilicet ex Apocalypsi, sed male intellecta: neque aliàs error oritur defectu Traditionis, sed defectu illam non rectè accipientis.

79. Object. I. Responso.
Objicitur VII. Quod non possit satis constare nobis, quæ sint veræ Traditiones. Resp. Satis constare posse de Traditione; & nisi de illa satis constet, non fieri nobis inde rem certam, ut neque certam facit locus Scripturæ, de cujus sensu foret fundata ambiguitas. Quando autem sequimur regulas sublequentes, nullum erit erroris periculum, sed citra dubitationem innoscere nobis poterit veritas Traditionis.

Vnde dignoscantur legitima Traditiones.
Primò, indubiè est divina Traditio de illo, quod cum in Scriptura non sit satis præscriptum, Ecclesia tamen (quæ errare non potest) habet pro dogmate fidei, vel usu suo comprobavit, estque talis, quod solus Deus possit constituere, v. g. legitimum esse baptismum parvulorum, illegitimum esse anabaptismum, aut iteratam Confirmationem vel ordinationem, dissolvi matrimonium ratum per professionem religionis, esse potestatem dispensandi in votis & juramentis Ecclesiæ relicta &c.

Regula secunda.
Secundò, quod universa tenet Ecclesia, nec Concilium institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum, relictissime creditur; ut ait Augustinus l. 4. de Baptis. contra Donat. *sc. 24.* Si enim inspiciendo acta Conciliorum, & scripta Veterum Patrum, aut decreta Pontificum, semperque ascendendo, altiorem jugiter originem sit invenire, in ipsos tandem Apostolos origo est referenda, si quidem res humanæ sit potestatis, v. g. celibatus Sacerdotum, Jejunium quadragesimale &c. aut in ipsum Christum, si sit potestatis divinæ, ut Baptismus parvulorum &c. Sic etiam ostendi-

tur, Ordines sacerdotio inferiores pertinere ad Apostolicam sive divinam Traditionem, cum singulorum semper inveniantur mentio apud anteriores, donec ad Apostolorum tempora perventum sit. Idem est de cultu imaginum, professione Monastica &c.

Regula tertia.
Tertiò, si quæ veritas in Scriptura non expressa tamquam dogma fidei constanter & concorditer seu sine contradictione à Patribus fuerit tradita, oppositumque tamquam hæresis refutatum, ab Apostolica provenit Traditione. Tale quid est perpetua Virginitas Deiparæ, esse quatuor Evangelia &c. Patres namque non euderunt ex se nova fidei dogmata, sed ea, quæ Apostoli tradiderunt, præpalant, & tamquam fideles depositarii custodiunt. Unde & in Conciliis generalibus contra successores Novatorum hæreses ac profanas vocum & rerum novitates semper attenditur, quid traditum fuerit à Veteribus, qui fuerunt proximiores depositi Apostolici custodes.

Regula quarta.
Quartò, quod Patres & Doctores concorditer vel Concilia testantur ab Apostolis profuxisse, indubitatum est indicium, rem sic se habere, ac à nobis idem esse credendum. Sic imaginum cultum ab Apostolis esse traditum in Synodo VII. *act. 6.* Patres dixerunt. Sic Symbolum, quod vulgò Apostolorum dicitur, Ecclesiæ per Apostolos esse traditum, Hieronymus, Ambrosius, Leo & alii Patres testantur. Idem est, si in Ecclesiis, ubi adhuc illata est successio Episcoporum ab Apostolis, quidquam habeatur pro divina vel Apostolica traditione. Quia tamen successio dudum defecit in reliquis Ecclesiis Apostolicis, præterquam Romana, idcirco in iis nunc usum non habet hæc regula.

80. An Ecclesia possit mutare Traditiones.
Petes, an sit penes Ecclesiam mutare Traditiones? Resp. indubiè ipsam non posse variare Traditiones divinas, sive mores, sive solam fidem concernentes. Sed neque Apostolicas, quæ fidei doctrinam concernunt: quæ etiam recto sensu divinæ sunt, uti divinæ, seu immutabilis veritatis, non minus, quam quæ Christus ore proprio docendo tradidit. Traditiones autem Apostolicæ, quas Apostoli tamquam Ecclesiarum Prædicti auctoritate Apostolica instituerunt, quæque aded se habent instar legum, v. g. de jejunio quadragesimali, & similibus, non sunt quidem sic mutabiles, quasi Ecclesia possit illas improbare tamquam malas aut non rectè positas: cum fide certissimum sit, rectè & sanctè ejusmodi præcepta, etiam Spiritu sancto dirigente, esse tradita: possent tamen absolute per Ecclesiam seu Pontifices (in quibus est quantum ad hæc non minor potestas) mutari validè, uti leges Conciliorum seu Pontificum per posteriores Pontifices vel Concilia possunt causâ subsistite variari. Quem admodum etiam præceptum Apostolicum in factis

in sacris litteris expressum *Act. 15.* de abstinentia à sanguine & suffocato, cessante causa desit obligare. Non est tamen credendum, Deum fore permissurum, ut sanctissima instituta Apostolica, quorum materia & causa permansens est, per Ecclesiam abrogentur.

Apostoli ad fidem spectantia docuerunt, sive scripto, sive viva voce sint tradita. Item ea, quæ potestate Apostolicâ, & ut ita dicam, Ecclesiasticâ præceperunt, sive scripto, sive viva voce. Cùm non minus debeantur Corinthiis v. g. venerari & servare præcepta, quæ Apostolus in Epistolis ad eos directis proponit, quàm quæ ore proposuerat, de quibus *1. ad Corinth. 11.* dixerat: *Et, sicut tradidit vobis, præcepta mea tenetis.* Denique parem vim habent, quæ Ecclesia per leges scriptas sanxit, & quæ per consuetudinarias sive traditionem Ecclesiasticam. Quæ omnia satis clara sunt ex præmissis.

81. Tradita & Scripta qualiter cum accommoda proportione sint paria auctoritas.

Pro fine quæstionis & intellectu præmissorum, quod scilicet paria sint venerationis & auctoritatis Tradita & Scripta, adverte, id esse cum proportione accommoda intelligendum. Nimirum, quia parem auctoritatem habent, quæ Christus docuit aut præcepit, sive scripta sint, sive non sint. Parem item habent auctoritatem, quæ

DISPUTATIO QUINTA

De Ecclesia, Conciliis & Symbolis.

QUÆSTIO I.

Quid sit Ecclesia, & ex quibus Constet?

1. Ecclesia Etyologia & variæ acceptiones.

ECCLĒSIA, Græcum nomen est, Latine evocatio; sive quod omnes ad se vocet, sive potius quod quicumque in eam conveniunt, gratiâ divinâ vocati veniant. Unde Fideles frequenter ab Apostolo dicuntur vocati; ad *Rom. 1.* & *1. ad Cor. 1.* Quamvis autem interdum in Scriptura nomen Ecclesiæ sumatur pro loco, in quo homines convocati convenire solent *Judith 6.* prout quoque phrasi Ecclesiasticâ Basilicâ seu publica Oratoria, Ecclesiæ appeantur. Ordinariè tamen in Scriptura sumitur pro ipso cœtu seu congregatione hominum evocatorum. Sic *Psal. 149.* dicitur: *Laus ejus in Ecclesia Sanctorum.* Et *2. Paralip. 7.* est sermo de Ecclesia magna valde. Ubi etiam, uti ordinariè aliàs, & hoc loco semper, à Scriptoribus Ecclesiasticis ac Theologis sumitur in bonam partem, pro cœtu scilicet hominum evocato, ut ad veram Dei fidem & cultum, veræque religionis societate, divinitus evocato. Quamvis *Psal. 25.* idem nomen applicetur cœtui iniquorum, dum dicitur: *Odium Ecclesiam malignantium.*

tholica seu universalis, sed particularis, distincta in signis & ceremoniis aliisque legibus ab Ecclesia Gentium. Ecclesia novi Testamenti, quæ Christi dicitur, est generali ratione similiter una cū Ecclesia prioris, sed eatenus diversa, quatenus habet aliam Sacramentorum communionem, novorum articulorum fidei professionem, sub diversæ rationis capite colligationem.

Ecclesia Christi quæ sit una vel non una cū veteri.

Quæ quidem describitur in Catechismo *Canisii* esse *Omnium Christi fidem atque doctrinam professantium congregatio, qua sub uno & summo post Christum capite & Pastore in terris gubernatur.* Alii aliter describunt. Commoda & satis plena videtur hæc descriptio, *Ecclesia est cœtus hominum ejusdem fidei Christiana professione, ac eorumdem Sacramentorum participatione sub regimine legitimorum pastorum ac præsertim usus in terris Christi Vicari Romani Pontificis colligatus.* Diciturque eadem Christi Ecclesia militans, in terra scilicet, sive cœtus fidelium viatorum; ac distinguitur contra Ecclesiam triumphantem, quæ constat agminibus Beatorum in cælis. Præter quas alia dicitur certans sub terris, scilicet in purgatorio, ubi poenas sustinendo purgatur. Hæc eadem Ecclesia militans integratur, tum ex similibus particularibus Ecclesiis seu cœtibus in diversis locis ac diocæsisbus (quæ etiam vocantur Ecclesia ad *Rom. 16. 2. Corinth. 1.* & alibi) tum ex subditis pariter & Pastoribus ac Prælati, etsi specialiter interdum etiam accommodetur hoc nomen ipsis Ecclesiæ Prælati *Matth. 18. Dic Ecclesia.*

Quid sit Ecclesia Christi in terris militans.

Quia sit propria huius loci.

2. Alia antecedens, alia consequens adventum Christi.

Synagoga pars erat Ecclesiæ.

Ecclesia vera Dei, alia præcedit adventum seu legem Christi, alia sequitur. Ista complectebatur ante legem Moysei omnes in professione veræ fidei, & cultu unius Dei, ac in spe & tendentiâ ad eundem finem convenientes; uti & sub lege Moysei generatim, tum contentos Synagoga Judaicâ, tum eos qui extra illam inter Gætes Deum colebant, ex quibus fiebat una generalis Ecclesia Dei. Unde Synagoga, id est, congregatio Judæorum non erat Ecclesia *Caeterum Sum. Theol. Pars III.*

Circa secundam Quæstionis partem, certum in primis est Ecclesiam non constare solis & omnibus prædestinatis, quod voluerunt *Joannes Wiclef* & *Joannes Hus* damnati in Concilio Constantiensi; quibus consonat ea sunt, *Calvinus* apud *Bellarminum* l. 3. de Ecclesia quia quid c. 2. Neque solis in charitate perfectis, seu peccato carentibus, quod dixerunt *Pelagiani*.

4. Non soli prædestinati, perfecti aut iusti in ea sunt, quia quid variis diversimodè erraverint.